

एवंत्रिभिर्द्युमर्यादापालनं वर्णितं तथा अधोभुवनमर्यादापालनं त्रिभिरुच्यते ॥ १ ॥ चतुर्विंशोरेवेरर्वाक् स्वर्भान्वादिस्थितिः क्रमात् अतलादिविल
स्वर्गमर्यादाः सप्तवर्णिताः ॥ २ ॥ सूर्यमारभ्य घ्रुवांतं संनिवेशं निरूप्येदानीं सूर्यादिधस्तान् निरूपयति अधस्तादिति स्वर्भानुः राहुः अलभत लेभे सिंह
कायाः पुत्रः ॥ १ ॥ ग्रहणं वक्तुमाह यददः प्रतपतस्तरणेर्मंडलम् अमृतपाने मध्यप्रवेशे न तयोर्व्यवधानं करोतीति तथा अतएवैताभ्यां सूचितत्वाद्द्वैर
मनुबध्नातीति तथा ॥ २ ॥ भागवतं चक्रं परिवर्तमानं परिभ्रमत् अभिअभिमुखं मुहूर्तमवस्थितः स नृइति एवमंतरा तदवस्थानमुपरागं वदंति तत्रचक्र

श्रीशुक उवाच अधस्तात्सवितुर्योजनायुते स्वर्भानुर्नक्षत्रवच्चरतीत्येके योऽसावमरत्वं ग्रहत्वं वाऽलभत भ
गवदनुकंपया स्वयमसुरापसदः सैहिके यो ह्यतदर्हः तस्य तात जन्मकर्माणि चोपरिष्ठाद्वक्ष्यामः ॥ १ ॥ यदद
स्तरणेर्मंडलं प्रतपतस्तद्विस्तरतो यो जनायुतमाचक्षते द्वादशसहस्रं सोमस्य त्रयोदशसहस्रं राहोर्यः पर्वणितद्व्य
वधानरुद्धैरानुबंधः सूर्यचंद्रमसावभिधावति ॥ २ ॥ तन्निशम्यो भयत्रापि भगवतारक्षणाय प्रयुक्तं सुदर्शनं ना
म भागवतं दयितमस्त्रं तत्तेजसादुर्विषहं मुहुः परिवर्तमानमभ्यवस्थितो मुहूर्तमुद्विजमानश्च कितल्लदय आरादे
व निवर्तते तदुपरागमिति वदंति लोकाः ॥ ३ ॥ ततोऽधस्तात्सिद्धचारणविद्याधराणां सदना नितावन्मात्र एव
॥ ४ ॥ ततोऽधस्ताद्यक्षरक्षः पिशाचप्रेतभूतगणानां विहारजिरमं तरिक्षं यावद्वायुः प्रवातियावन्मेघा उपलभ्यं
ते ॥ ५ ॥ ततोऽधस्ताच्छ्रुतयोजनांतरद्वयं पृथिवीयावद्धं सभासश्येन सुपर्णादयः पतन्निप्रवरा उत्पतन्तीति ॥ ६ ॥
उपवर्णितं भूमेर्यथा संनिवेशावस्थानमवनेरप्यधस्तात्सप्तभूविवराः एकैकशो योजनायुतांतरेणायामविस्ता
रेणोपकृताः अतलं वितलं सुतलं तलातलं महातलं रसातलं पातालमिति ॥ ७ ॥

जुवकस्थितिभ्यामर्द्धपाससर्वपासौ न तु पासोऽस्ति दूरांतरत्वात् ॥ ३ ॥ तावन्मात्रे योजनायुते ॥ ४ ॥ अंतरिक्षं ग्रहहीनम् तस्यावधिमाह यावद्वा
युः प्रवातीति तीव्रोवाति तस्याप्यवधिमाह यावन्मेघाः ॥ ५ ॥ पृथिव्या उपरिभूर्लोकवधिमाह यावद्धं सादयः पार्थिवाविकाराः ॥ ६ ॥ योज
नायुतांतरेण प्रत्येकमुच्छ्रिताः आयामोयः कटाहस्य तावद्विस्तारेण ॥ ७ ॥